

FRÝDEK ≈ MÍSTEK

| KAPITOLA |
| KNIHKUPECTVÍ |

Lašský dostavník

Ročník....9
Rok.....2019

3
podzim

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM F≈M

NABÍZÍ

INFORMACE TURISTŮM
PŘEDPRODEJ VSTUPENEK
NA KULTURNÍ A SPORTOVNÍ AKCE
PRODEJ MAP A PRŮVODCŮ
PRODEJ SUVENÝRŮ S TÉMATIKOU
FRÝDKU≈MÍSTKU A BESKYD
TRIČKA, TURISTICKÉ ZNÁMKY,
ODZNAKY, NÁLEPKY, VIZITKY,
TURISTICKÉ DENÍKY, KERAMIKA

poznejte blíže **F≈M** na **visitfm.cz**

Lašský dostavník vychází i díky finančnímu daru pana senátora Ing. Jiřího Carbola.

www.beskydskalikerka.cz

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 – 22,00 h
sobota 14 – 23 h
neděle 14 – 22 h

ZD Beskyd
Palkovice a.s.

Naše poděkování za stálou podporu patří také paní Ing. Evě Richtrové.

Obsah

Obrázek na obálce (kostel v Třanovicích)
nakreslil Boris Zvada.

Úvodník (Z. V. Krulikovský)	3
Co se stalo, přihodilo (Z. V. Krulikovský)	4
Byli jsme při tom... (D. Zápalková)	7
3. ročník fotosoutěže o „nejzajímavější fotku lišky Bystroušky“ (P. Buchta)	8
Maminčiny ruce (J. Tkáč)	9
Podzim na Lašsku (K. Greiner)	10
Lašský král na rozhledně (V. Halat)	11
Vozka z Morávky, Na frýdeckém rynku (B. Vidura)	12
Její velká láska jsou Beskydy (V. Vlk)	13
Vzpomínka na osobnost lidové kultury (V. Vlk)	14
Rodáci – letci v RAF (K. Sýkora)	16
Malé vodní zasnění (K. Sýkora)	17
Moje mamka co filozof (O. Tlučková)	19
Fotodokumentace	20, 21
Ondráš z Lysé – bratře Ondro! (A. Adamus)	22
Lašská vyznání Františky Pituchové	25
Poslední básnička Františky Pituchové (F. Pituchová)	26
Písničkář René Souček (R. Šatanková)	27
My zme Ostravjaci (Zdeňka Viluš)	30
Bardovy vzpomínky (R. Žvak)	33
10. horolezecký výplaz na vrchol K1	34
Z receptařa lašského krále	35
11. laško-valašský výplaz na Radhošť	36
Kalendářium lašských akcí – podzim 2019.	37
Obsah	38

Úvodník

Vážení čtenáři, pranostika, že bude hodně hub, se v létě vyplnila. Zejména na konci srpna a ještě nyní – počátkem září. Deště a hlavně sluníčka bylo dost, vedra byla pořádná. Nám a našim akcím přálo počasí střídavě. Vítání léta 22. 6. moc nevyšlo, další akce už ano. Zejména Cyrilometodějská pout na Metylovský Čupek. Jak to dopadne v září je otázkou. Lašské slavnosti v Sedlištích na Babě byly 7. 9. pro dešť zrušeny, nyní jsou opět slunečné dny pozdního léta. (Nikoliv Babího, či Indiánského, to přichází až s počátkem podzimu).

Kdo nestihl splnit odznak Moravskoslezské Lašsko (a už začal plnit) má ještě šanci v letošním roce.

Podzimní vydání Lašského dostavníku vychází opět v obvyklé podobě, co se událo v minulém období, příspěvky v nářečí (básničky, humor), články o legendách a osobnostech regionu, kalendářium, troška rad od našich předků, pozvánky na akce aj.

Podzimní akce by měly proběhnout v tradičním duchu – K1 28. září v Krmelíně, 11. Laško-valašský výplaz na Radhošť, MikuLašský výšlap na Prašivou (spojený s ukončením pochodu Okolo Laška) aj.

Nenechte si ujít derniéru úspěšného folklorního muzikálu KUBO, kde vedle lašského krále zpívá a hraje v jedinečně interpretované roli cikánky Dory jeho dcera Adéla Krulikovská! V Českém Těšíně v pátek 11. října od 19 hodin.

Jak již víte, dostali jsme na Lašský dostavník finanční podporu z prostředků města Frýdku-Místku, proto vychází dál ve větším nákladu. Děkujeme městu i všem ostatním přispívajícím!

Na koho se dostavník i tak nedostane – může si ho stáhnout z našich stránek - <http://www.lassko.eu>. Tam také bývá upřesnění našich kulturních i turistických akcí.

Zdeněk Vilém Krulikovský

Lašský dostavník

vychází čtvrtletně - vydává kulturně vlastivědný spolek Království lašské. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je e-mailem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhozy zleva, bez mezer mezi odstavci: lasskykral@centrum.cz

Redakce: Zdeněk Vilém Krulikovský, Radana Šatánková, Dajana Zápalková, Boris Zvada.

Technická spolupráce: Michaela Mikeira Krulikovská

Co se stalo, přihodilo

18. červa (úterý): Slavnostní valná hromada Království lašského – Hodoňovice, hostinec U Čendy. V 16,30 se začali scházet členové spolku (včetně čestných „Lachuv honoris“), přijel v doprovodu svého syna i současný nejstarší člen pan Jarek Tkáč. Povíдалo se, zpívalo, veselo bylo...

22. června (sobota): Vítání léta ve Frýdku v zahradě U Mámy – počasí nepřálo, country skupinu z Ostravy Vláďa Tomis raději odvolal, o muziku se postaral Odujalne band – tentokrát ve složení: zpěv obstarával lašský král Zdeňka Viluš, jeho dcera Adéla, hrála na kytaru a zpívala, stejně jako Tonda Krpec, dále Šárka Langová a nová mladá posila skupiny Tomáš Palica, který hrál na akordeon. I přes menší účast se večer všem líbil, atmosféra byla báječná.

5. července (pátek): 1. Cyrilometodějská pout' na Metylovské hůrce (Čupku), odhalení a posvěcení reliéfu sv. Cyrila a Metoděje – akce se velmi vydařila díky krásnému počasí, výborné organizaci pouti, na které se podílel lašský král se starostou Metylovic, který spolu s autorem Borísem Zvadou sv. Cyrila a Metoděje odhalil, slavnostní akt posvěcení provedl P. Mgr. Bronislav Wojnar, zpěvem Cyrilometodějského chorálu ho doplňoval lašský král. Následovala zábavná část odpoledne, několik stovek přítomných příznivců bylo spokojeno, až na dlouhou frontu u občerstvení, klima bylo velmi horké a žízeň převeliká... Příště nutno zařídit aspoň dva stánky s pitím!

6. července (sobota): Zahájení výstavy výtvarné skupiny Petra Bezruče na Ostravici, která byla poprvé v budově Základní školy, proběhlo za účasti starostky obce, lašského krále a jeho doprovodu (lašskou hymnu, kromě krále zazpíval Milan Zbořil a Antonín Krpec, vydatně pomáhal i Jan Satina, Janka Foldynová, Olga Szymanská, Josef Kozel a jiní Laši a Lašky...), zahrála cimbálová muzika Kotci z Frýdlantu, zatančili členové národopisného souboru Ondráš z Janovic. Nádherné počasí ještě pozitivně umocnilo celý akt zahájení krásné výstavy, která trvala až do začátku srpna.

7. července (neděle): 7. vlastivědný výšlap Okolo Lašska – z Bukovce přes Gírovou do Mostů u Jablunkova. Krásné slunečné ráno, v hostinci U Turka v Bukovci nás potěšila paní hostinská, která otevřela (pro nás) o hodinu dřív, občerstvení a s dobrou náladou jsme vyšlápli vzhůru na Gírovou. Tam také byla „posilka“, stejně jako v chatě Studeničné, kde výborně vaří. Turistů bylo cestou docela dost, přestože byl hlášen déšť. Ten přišel – ale to už jsme byli v Mostech na nádraží.

Kalendárium lašských akcí – podzim 2019

28. září (sobota): 10. Horolezecký výplaz na K1 v Krmelíně (viz plakát)

29. září (neděle): Svatováclavská pout' v Bašce

5. října (sobota): Drakiáda v Hodoňovicích „Na Kopečku“ od 14,30 hodin. Soutěž v pouštění draků

11. října (pátek): Muzikál na lidovou notu „KUBO“ naposledy! Těšínské divadlo v 19 hodin v Českém Těšíně

13. října (neděle): 10. etapa Okolo Lašska (Těšínsko) – Morávka (Uspolka) – Slavíč – Šindelná - Gutské sedlo–Řeka

15. října (úterý): V 17:30 v modrém salonku v Městské knihovně v Místku – Lašská vyznání Františky Pituchové – viz pozvánka str. 25

19. října (sobota) – Hodoňovický Krmáš v Hostinci U Čendy od 19 hodin, hrají Bacardi

28. října (pondělí): 11. Lašsko-valašský výplaz na Radhošť (viz plakát)

2. listopadu (sobota): Tradiční podzimní pečení (štrůdlování) v Hodoňovicích U Čendy - od 15 hodin

9. listopadu (sobota): Jarmark řemesel v Krmelíně – od 9 hodin v hostinci Na Benátkách

10. listopadu (neděle): 11. etapa Okolo Lašska – Řeka-Křivý-Godula-Komorní Lhotka

1. prosince (neděle): Ondřejská pout' na Hukvaldech, zpívání v kapli na hradě

7. prosince (sobota): 12. etapa Okolo Lašska - Komorní Lhotka–Prašivá–Nošovice-Radegast

8. prosince (neděle): Mikuláš v hostinci U Čendy v Hodoňovicích od 15 hodin – vánoční pohádka, nadílka

31. prosince (úterý): Silvestrovský výplaz na Lašský Říp (Monte Čupelo)!

Království lašské z. s.

pořádá

v pondělí 28. října 2019 11. lašsko-valašský výplaz na památný RADHOŠŤ

Sraz účastníků je v 10,45 na Pustevnách
před restaurací Lanovka

Směr Radhošť pospolu vyrazíme v 11,00 hodin

Na vrcholu (cca ve 12,30 h) utvrdíme přátelství,
v kapli zapějeme pak společně Hej, Slovani, Moravo,
Moravo, Cyrilometodějský chorál, Svatý Václave, hymnu
českou, slovenskou, lašskou a písničku
„Laši, Valaši jedna rodina...“

srdečně zve
král lašský Zdeňka Viluš I. s družinou

9. července (úterý): Zahájení soutěže o nejkrásnější foto Lišky Bystroušky – tentokrát proběhlo na Olešné u Místku – o kulturní vložku se postaral zpěvem lašský král, Hanka Jamrozová, která také hrála na housle a Lucie Gorecká na akordeon (viz článek).

14. července (neděle): 2. sraz na rozhledně Panorama v Chlebovicích - v režii Václava Halata. Ve čtrnáct hodin za krásného počasí vyrazili účastníci vzhůru od kostela s družinou lašského krále. (Dále viz článek).

16. července (úterý): Komentovaný Výšlap na Lysou horu (organizátor TIC Frýdlant, n. O.) – za účasti lašského krále a jeho zbojnické družiny (Antonín Krpec, Tomáš Kura, Libor Pastorek a Milan Zbořil). Poprvé se šlo (za krásného počasí) od Rajske boudy v Malenovicích, kolem Satinských vodopádů, přes Lukšinec, kde mladé účastníky-táborníky čekalo překvapení...

6. srpna (úterý): Další komentovaný výšlap na Lysou horu – tentokrát pro dospělé účastníky a rodiny s dětmi – opět za pěkného počasí a s lašským králem a jeho zbojníky...

10. – 16. srpna: Expedice Osoblaha – putování slezskou krajinou – lašský král a jeho družina v zapomenutém kraji, odkud byli kdysi dávno Lachové přestěhováni pány z Kravař do kraje moravského Lašska pod Veřovickými vrchy. Poznali jsme za slunného počasí krásnou krajinu i několik zajímavých historických památek. Také velmi dobrou pohostinnost v několika restauracích. Nebylo jich mnoho, ale byly výborné.

25. srpna (neděle): 8. etapa putování Okolo Lašska – z Mostů přes Velký Polom do Horní Lomné. Za pořádného horka jsme vyrazili vzhůru na Skalku, kde nás čekalo občerstvení a také odpočinek. Příjemnou hřebenovkou jsme pokračovali ke Kamenné chatě, tam většina z nás obědvala, pomalu jsme pak kráčeli na vrchol Velkého Polomu, cestou někteří sbírali houby – a nebylo jich málo. Pak dolů na Muřínkový vrch, kde studánka poskytla vodu žíznivým a do Horní Lomné k restauraci Salajka. Po krátkém občerstvení jsme nasedli do autobusu – a to už začalo pršet. Déšť se změnil v pořádnou průtrž s blesky, až za Českým Těšínem to bylo lepší. Tak nám to zase vyšlo, představa, že by nás ta hrůza chytla někde na hřebeni byla děsivá...

7. září (sobota): Velká Doberská v Dobré – po úvodní soutěži v přípravě bramborových placků, zahálil program lašský král Zdeňka Viluš I. se svou družinou (Lašská společnost Gigula) písničkami ze slezského i moravského Laška. Hned po začátku vystoupení začalo pršet, diváků však bylo dost, protože nejen účinkující, ale i publikum bylo proti dešti chráněno střechou. Soutěž placků vyhrála skupina z Obecního úřadu – v čele se starostou Ing. Jiřím Carbolem. Soutěž byla anonymní, naprosto regulérní, vítězný placek byl opravdu nejlepší – jak poznamenal předseda poroty lašský král...

12. Lašské slavnosti v Sedlišťích na Bezručově vyhlídce byly pro nepříznivou předpověď počasí již v pátek zrušeny.

15. září (neděle): 9. etapa putování Okolo Laška – z Horní Lomné přes Slavíč do Morávky. Předpověď počasí byla velmi příznivá, celý den bylo nádherně, všichni došli v pořádku k autobusu do Frýdku-Místku.

Zapsal Z. V. Krulíkovský

7. 7. start U Turka v Bukovci, foto A. Glac

Z receptařa lašského krále

**S podzimem přycházejí krmaše a tře, kromě tradičních pokr-
mův, raz začas vymýšlat cosik noveho na ten náš svateční stul.
Maso z tělaťa němame každý děň, tuž raz za čas se ho možem do-
volit'. V obchodach je k mani po celý rok. Nale davajťe bacha, ať
něni je moc „uleže“...!**

Jatra z tělaťa po lašsky (cosik jak ten předkrm)

**Štvrť kila jatry, 5 deka uzeneho špeka, jedna cebula, sušena ma-
teřyduška, sadlo (olej), sul. Mala sklínka na sladkokislo nalože-
ných vavčavek, chleba.**

Na sadle (či fajnim oleju) osmahnem na drobunko nakraty špek, přy-
dame nahrubo nakradu cebulu, až zesklóvati vložíme jatru – nakratu
na menšy platky a restujem. Nakoněc okořenime mateřydušku a poso-
lime. Podavame s naloženými vavčavkami a dobrým chlebem.

Svateční laška polivka z tělaťa

**Jedna kotleta (odkrata), deset deka jatry, jedna cebula, kořenova
zelenina (mrkva, celer, petrúška), 1 - 2 stružky česneka, pažitka, 2
lyžky brezli (strouhanky), jedno vajco, sul, lyžka polohrube muky.**

Kotletu vařime ze zeleninu, solu ve vodě (2 litry) až je maso mje-
kučke. Vařťe pomaly, ať se nězakali. Scedime, maso oberem a pokra-
jem na kusky. Do polivky zavařime knedličky, kere vařime tak 10
minut. Nakoněc přydame na drobno nakratu pažitku.

Knedličky: Utřena jatra, česnek, vajco a brezle zmichame dobře doku-
py, něchame chvilku odležet' a narobime knedličky. Možno ich šulať
na trošce polohrube muky.

Lašske kapsy z tělaťa

**2 kotlety, 2 stružky česneka, 5 deka uzeneho špeka, 1 cebula, 1
fajna klobaska, troška šalvjeja, bobkovy list, mlety pepř, sklínka
domacyho rybízslaku (vina), sadlo (olej), sul.**

Kotlety tře odřezat' od kosti a odblanit'. Potem je rozřežem tak, že
zrobime kapsu a naklepem. Kapsu naplnime pulkolečkami klobasky,
utřeným česnekem, šalvjeju, trošku soli, pepřa, drobunko nakratým
špekem a nakratu cebulu. Sepněm a na sadle (oleju) osmažíme 5 minu-
tek po obuch stranach. Podlijem rybízslakem, trošku vyvara a jeden
bobkovy list. Dusime pod přykryvkou ež je maso mjekutke. Podavame
z opečenými kobzolami a rybízovým kompotem.

Tuž ať vam šmakuje!

pořádají v sobotu 28. září 2019

10. horolezecký výplaz na vrchol K1 bez kyslíkových přístrojů

Sraz horolezců v základním táboře ve 13, 59 hodin
v restauraci NA BENÁTKÁCH!

Program výplazu:

- 14,00 - slavnostní zahájení lašským králem a starostkou obce
- 14,30 - ostrý start horolezeckého výplazu po trase:
ul. Brušperská, ul. Paskovská, ul. Záhumenní ul. Vodárenská
- 15,00 - dobytí 2. tábora, aklimatizace před nástupem k boji o vrchol
- 15,30 - dobytí K 1, pocta vítězům!
- 16,00 - návrat do Lašske zakladně v restauraci Na Benátkách
- 16,30 - vyhodnocení výplazu, zpětná aklimatizace

Výplaz se koná za každého počasí,
horolezeckou výstroj a dobrou náladu s sebou!!!

Záštitu nad akcí převzal opět lašský král Zdeň Viluš I.
a Ministr sportu a tělovýchovy Lašska Vítězslav Mácha
spolu se sponzory:

Obec Krmelín, Beskydská likérka,
Pekařství Boček, Restaurace Na Benátkách

Byli jsme při tom.....

V pátek 5. července 2019 ožil metylovický Čupek nebývalým ruchem a probíhaly zde zajímavé události. Obec Metylovice a království lašské zde pozvali občany Lašska i širokého okolí na historicky první **CYRILOMETODĚJSKOU POUŤ**.

Lidé skutečně přicházeli nejen po vyznačené trase z Metylovic, na které probíhaly soutěže pro rodiče s dětmi, ale i z Hodoňovic a od Pržna. Sešla se tady asi dvoustovka zvědavých občanů, kteří po zahájení celé akce starostou Lukášem Halatou, poté lašským králem Zdeň Vilušem I. a vystoupení lidového dua Kotzurová - Pavlíček, netrpělivě čekali na slavnostní odhalení dřevěného reliéfu sv. Cyrila a Metoděje, jehož autorem je řezbář Boris Zvada. V 15 hodin bylo přistoupeno k tomuto slavnostnímu aktu. Vysvěcení reliéfu provedl metylovický farář Bronislav Wojnar. Dílo je opravdu povedené, do krajiny Čupku svěle zapadá! Také zve právě Vás k jeho zhlédnutí. Proto se určitě vydejte procházkou v tyto krásné letní dny a nechejte se okouzlit nejen dřevěným sv. Cyrilem a Metodějem, ale odměnou Vám budou i nádherné pohledy do okolí z nadmořské výšky 523 m, kterou se Čupek honosí! Děkujeme obci Metylovice, ale i obci Baška, která rovněž přispěla ke zhotovení dřevěného díla.

Čendaspoláci, kteří byli při tom....

A ještě - v pátek 5. července se farníkům představil při mši svaté v kapli Panny Marie v Hodoňovicích **nový místecký děkan P. Dr. Daniel Vícha**.

Daniel Vícha (1979, Ostrava) po maturitě studoval na CMTF UP v Olomouci, v roce 2005 byl vysvěcen na kněze. V roce 2011 obhájil doktorát na Teologické fakultě Opolské univerzity. Mezi lety 2004- 2014 působil jako kaplan, později jako farář v karvinské farnosti. Na Tv Noe moderuje populární pořad „Buon Giorno s papežem Františkem.“ Novým duchovním správcem v Místku je ustanoven od prázdnin 2019. (Zdroj: Farní listek č. 26/2019)

„Otec Daniel je velice komunikativní, vstřícný k lidem. Jsem rád, že jsme do místecké farnosti dostali právě jeho a že bude přicházet (jak mu to jeho pracovní možnosti dovolí) sloužit mše i k nám do Hodoňovic,“ řekl kostelník hodoňovické kaple Ladislav Otipka. Hodoňovičtí farníci mu přejí, aby nalézal duchovní inspiraci pro svá nezapomenutelná kázání a pro další život.

Dajana Zápalková

3. ročník fotosoutěže „O nejzajímavější fotografii

lišky Bystroušky“ odstartoval!

Nebyly nás davy, ale přesto se v úterý 9. července vpoledvečer sešli členové rodiny předsedkyně Společnosti Sigmunda Freuda Mgr. Marie Šupové a pár dalších přátel lišky Bystroušky v areálu loděnice jachetního oddílu při TJ Sokol Palkovice na přehradě Olešná, aby společně zahájili již třetí ročník fotosoutěže „O nejzajímavější fotografii lišky Bystroušky“.

K slavnostnímu zahájení měli všichni přítomní hosté možnost zazpívat si proslulé i někdy možná méně známé lašské lidové písně za doprovodu lašského krále Zdeni Viléma I. Krulíkovského a jeho hudební družiny v podání Lucie Gorecké (akordeon) a Hany Jamrozové (zpěv, housle).

Velké díky patří samozřejmě i samotné organizátorce projektu a jejím známým, kteří pro nás připravili výborné občerstvení v podobě tradičních několikadruhových lopaťáků.

Účastníci třetího ročníku fotosoutěže mají možnost své fotografie zasílat až do 1. dubna 2020, aby každý měl příležitost lišku vyfotit ve všech ročních obdobích – více na stránkách www.sigmundfreud.cz.

A jak autorka fotosoutěže, jež vám všem přeje dobré světlo, dodává, za liškou Bystrouškou nemusíte jezdit jen na nedaleké Hukvaldy. Číhá na vás také na Janáčkově náměstí v Brně nebo v kavárně na náměstí Míru v Lošticích.

Mgr. Pavel Buchta

Tuž dobře, nale chvíli ho v tym něchame podusyt!“ Zylvar byl rad, že sem mu pomoh od toho marasa, do nocý zme potem mazali maryljaš, popijali vinko a pěli „My zme Ostravjacy, to su z gruntu štramacy“...

Pokračovat' buděm možna přistě.

Bardovy vzpomínky

Radek Žvak

Rád vzpomínám na ony zvláštní chvíle,
Kdy ve světle ramp poprvé jsem stál.
Na duši tíseň, rozechvění milé,
jak když jsem dívce první puslu dal.

Rád vzpomínám na ony zvláštní chvíle,
kdy vůně líčidel mne zmámila,
poprašek pudru dráždil chřípí čilé
a vlna rozkoše mne zalila.

Rád vzpomínám na onen pocit zvláštní,
kdy v hledišti jsem steré oči zřel.
Byly to oči jak v milostné básni,
o kterých Oldřich své Boženě pěl.

Co starý bard teď ve vzpomínkách sčítám
ty stovky postav, jimž jsem duši dal.
Každou z nich jako drahou bytost vítám,
vždyť všechny jsem je vroucně miloval.

Co naplat, dnes jen vzpomínky mi zbyly,
i vůně líčidel již dávno odvál čas.
Však světla očí v paměti se skryly,
v hledišti snů je vídám zas a zas.

(RýmoŽvačky)

Kapitola druhá: Přijímač

Po cestě do Boru zme se zastavili v Rokycanach, v pivnici u cesty zme se všecy dali gulajš a pivo. To byla rozlučka ze světem civilistuv, potem už byla enem vojna v přijímaču...

Přivitala nas obrovska posadka z hromskym buzerplacem, kaj se vešlo par tisyc vojakuv, slunko pralo, kolem něvlidnych barakuv se motala taka divna partyja, inač celkem pusto... Nahnali nas do cymer, sotva zme se rozbalili, tož už nas zase hnali do velke idelny, kaj zme mjeli vyhrazene stoly. Pod nimi nas čekalo fajne překvapení – krvava stopa a na jejim końcu čerstvo zabity vypaseny ščur... Nis sem se na taliřu večeru (jakysy pomlety, nale skorem voňavy maras), dyž zme uviděli teho ščura. „Tuž tam něidu, tu se nesidam!“ Hlasito sem se ozval na celu ratejnu. „Gdo to řek?!“ Ozval se ve dveřach silny (a zly) hlas Jakehosik vojaka, „Ja!“ hrdě sem se hlasil k činu. „Coooo?!“ Otočil se na mně vojak. V tym se mu rozesvil gsiht jak slunečko a zařval: „Něni možne, Babinsky!!!“ To sem byl ja, tak mi pravili kamoši u nas v Mistku, partyja „Lupičuv“ z Harendy – to byla putyka v lese, kaj zme se schazali. Ten vojak byl Lad’a Kozik, najmladšy člen naši bandy, jinač velky pruserař. „Babinsky, kaj ty se tu bereš?“ Lad’a tu byl velky kapo, služil už třetím rokem, bo dostal deset mjesycuv navic za dezercyju. Hnedky nařydil vojakum uklidit’ ščura, nas posadili na druhy koněc idelny. Představil mje tym „deleslužicym“ coby Babinskeho, svojeho „šefa“ bandy! A eště ten večir se stala dalšy významna udalost’ – byli zme už na cymrach, mjeli zme se chystat’ na „rajony“ – uklizani chodeb, hajzlu a inčich prostoruv. V tym se ozvala strašna rana – gdo-sik kop kanadu do našich dveři, ty se rozlitly a v nich stal zuřvyvo vypadajucy nachmeleny vojak ze dvuma peckami na vyložkach. Naraz zme ztuhli a ten vojak zařval: „Gdo je tudyk z Ostravy?!“ Všecky ustrašeně čumjeli a byli potichy. Ostravjakuv (a z okoli) tu bylo vjac, nale byli podělani, bo se mysleli, že idě o provokacyju. Enem ja sem zved ruku a řek hrdy: „Ja!“ Ostravjak desatnik Velna, jak se ten vojak menoval, se na mje usmjal a pravil: Tuž vitaj, kamarade! Ty puděš se mnu, dame se vinko a ostatní holubi (bažanti) na rajony!“ V tym se osmjelil Zylvar a pravil nějistym hlasem: „Ja sem tež od Ostravy...“ „Tak, ty cholero zbaběla, včil se hlasíš, jak viš o co idě. Ty puděš sam uklizat’ VELKU PARDUBICKU!“ Byla to nejvjetšy siň v tym baraku. A eště mu na zem nachlustal kopu mazglaveho mydla. Zalizli zme do kamrliku, Velna vytah karty-maryjašky a začnul michat’. „Ty,“ pravim mu, „přec něbuděm hrat’ ve dvuch, to je kamoš, ten Zylvar...“

Maminčiny ruce

Viděl jsem zázrak !
Mnohokrát a z blízka
Až po létech jsem pochopil
až po létech se mi po něm stýská :
Byly maminčiny ruce

Ty ruce neznaly manikuru, ozdoby, prstýnek
Ani je nepotřebovaly. Byly ze zlata
Tak to říkával tatínek

Pravda, dlaně byly ztvrdlé od práce
a na palci měly mozol od dojení
Ale dlaně i mozol změkly při pohlazení
a když praly prádlo ve vaštroku
Žehlení nechávala až navečer
Říkávala : Aspoň si při něm odpočinu trochu

Ty ruce uměly všechno :
v kuchyni, na poli, ve chlévě
Ušít výbavu pro nevěstu
stloukat máslo v máselnici
obrátit prodřený límeček u košile
aby košile dále sloužila
To dnes už se může zdát pošetilé
to dnes se už nedělá
Uměly také napéct chleba v pekařšťáku
Práce těch rukou bylo znát na každém kroku

Ale to hlavní : Všechno dělala s láskou
Myslela hlavně na druhé. Všechno dělala ráda

Jak rád bych ty ruce zase uviděl !
Škoda, že zázraky se dějí jen jednou
Jen za mlada

Jarek Tkáč

LAŠSKO má vesnice roztažené v údolí. Jenže chalupy vidíš i v odlehlých kopcích. Každá vesnice má svoji hospodu, kde se dozvíš, jak lidé, i v dřívějších dobách, se dokázali bavit pod rozkvetlým kaštanem.

Tady se odvíjí PŘÍBĚH sedmdesátých let dvacátého století. Na katastru tak rozsáhlé vesnice se v polích nacházejí opuštěné meze, remízky i zalesněné rokle. Každá taková rokle byla v hledáčku podzimních výprav. Lašská chasa buduje svůj bunkr! V břehu zalesněné rokle vzniká úkryt-zázemí-pro další podzimní výpravy. Vesnice je velice dlouhá! Chasa, již od svých předků, zná příslušnost k své dolní oblasti vesnice. Umíme se prát a dokážeme zbít ty rozmazlené kluky z horního konce... Chasa má u sebe praky a tak se podzimní výpravy stávají bitvou dvou nepřátelených stran. Většinou vítězí dolní oblast, kde se nacházejí bojovnější kluci z chalup u lesa. Cíl je dobýt bunkr protivníka. Blíží se závěr roku... Je chladný podzim. Ve vzduchu je cítit napětí. Jak dopadne rozhodující souboj? Přichází listopad. Sníh s deštěm!

V lese se z větví odřezávají, tolik potřebné, vidličky na výrobu u praku. Schyluje se k velkému boji. Před sebou máme podzemní bunkr vrchního konce vesnice, jež se nachází u splavu řeky. Následuje zteč! Na poklopu podzemního bunkru přibývají další a další pařezy. Chcete nás tu udusit? Poklop se začíná zvedat... Nastává ta pravá řež! Je čas ukázat svoji sílu. Napjatý prak vymrštil kámen na protivníka. Čtyři rány pěstí pro každého vetřelce! Tak zní rozsudek náčelníka vrchního konce vesnice.

Skončil boj o území... Kdo je vítěz? Laši si dokážou uchránit svoji identitu a území i pro další generace.

Napsal dopisovatel České národopisné společnosti

KAREL GREINER - PŘÍBOR

Byl první červěňec, slunko palilo jak djabli, všecy se hnali ku vodě a ja na vojnu. Moc se mi do toho hromskeho baraku na Pohořelcu něchtělo. Enem co sem jim odevzdal papiry, už mje posadili na štokr-lu, vrhnul se na mě taky divny holič a moje krasne „haro“ bylo za chvilku přeč... Mazacy nas nahnali před velitele roty – praporčika Měkyša, kery nam řek, že mame do 22,30 (večerka) volno, že možem vyrazit' do pražskych ulic a že možem zustat' v civilu! Tuž to byla bomba. Vyfasovany mundur a všecy vjecy sem mapchal do erarniho kufra a už zme su je se hnali do Nerudovky... V kerych putykach zme su je nalivali fajnym pivičkem něvim, vim enem, že zme večer byli všecy pěkně navalení. Padli zme na kavalce a hnedky byli v limbu...

Sotva sem upad do hromsky hlubokeho spani, probudil mě stašny řev a kraval: „Poplach, poplach, všecy do munduru a ven na plac! Chlapi dělajtě, nebo nas všecy zavřu!“ Řvali, no, jak pominuti, kopali do lužek (hlavně ti od Ostravy), řval aji velitel roty ze svojim zastupičem, nastalo přymo peklo... Hrabal sem se v kufru ve vojenskych vjecach, honem sem se natah mundur, kanady, čapicu... motali zme se jedyn přes druhého, rozespale a pivem oblbnute paly třestily, no, marasu... Dolu na „buzerplacu“ se už to hemžilo lampasakami, co bylo horšio – u brany stala ruska volha, blyštla reflektorama do očisek a před ňu rušti (sovětšti) oficiři ze zlatymi vyložkami... V hlavě mi hučelo enem jedno: „Synku, ty mamlase stary, kajs to vliz?!“ Bečeť se mi chtělo (poněkěři kolem už natahovali doopravdy), nale aji proklnat' sebe a cely svjet...

V tym se vam rožnulo velke světlo a všecy mazacy, veliteli – aji ti Rusacy – se začli hlasito smjat'! „Tak, mládenci, tak by to vypadalo na normální vojně,“ pronesl nahlas načelnik AUZu podplukovník Štolba, „tady jste však v AUSu, tady jste jenom u vojáků! Vítám vás mezi námi a předávám vám „bažantnici“, kterou budete po celý rok opatrovat, než ji předáte dalším bažantům...!“ Najvēc nas rozveselil tym, že nam předal aji bednu z dvaceti flaškami vina. A Rusacy? To byli převliknuti civilni zaměstnancy... Všecy zme spolem popijali vinko, mudrovali, všecko z nas naraz spadlo. O eště vjetšy veseli se postaral jeden vojin, kery něztih oblicť mundur a stal vykulený na burzerplacu enem v pižamu a papučach. Byl to Jan, zvany Zilvar, z kereho se časem stala legenda – ale to už je inči kapitola. Tuž zme druhý děň sidli do autobusa a jeli do toho Bora u Tachova, kaj nas čekal „přyjimač“. Sice kratky, ale za to pořadny... Žadna sranda.

My zme Ostravjaci

(aneb: Vojno, povol!)

Zdeň Viluš

Sluby by se mjely plnit'... před 47 rokami sem slubil Jiřimu Bulisovi, že to všechno raz zepišu. Furt sem to odkladal, mocrazy sem to vypravjal u piva (aji u vina), partyja se smjala, ež se za břuch popadala... Včil se už konečně do toho pušťam – z popuda kamarda Radima. Budě to spěš čítani pro chlopy, nale aji děvuchy se možu pobavit'. Jirka Bulis se toho už nědočkal, tragicky umřil roku 1993... ale třebas se budě smjat' kajsik tam v muzikanskym něbu, do kereho se určitě za svoju šumnu muzyku dostal...

Kapitola první: Jak to všechno začlo

Bylo mi už skorem 26 rokov a vojna se mi jaksi taksi furt vyhybala: najprv sem vydyndal odklad gvuliva študija na Konzervatořu, potom sem to hral na „modru knížku“. Kemu by se chtělo valčit' v takych rokach. Zpíval sem tehdy v ostravskym tčatru, gdě mi furt slubovali velke role, nale skutek utek... Byl leden roku 1972, přituhoval ni enem počas, nale tež aji klima okolo nas... V tym mi syncy (kamaradi z toho študija) dali avizo, že v Praze, v AUSu (Armadni umělecky subor) su konkurzy, a že hledaju solistu, nahradu za vyborneho tčnoristu Vraťu Kaliča, kery už byl v tym Karlinskym tčatru a v AUSu enem hostoval. Viděl sem v tym šancu, jak se konečně odrazit', tuž sem tam napisal a nětrvalo dluho a už sem sed na cuk a jechal do Matičky Prahy. Tam to fajně dopadlo, pravili že budu druhy Kalič a tak 1. červenca mam narukovat' na vojnu a odkrutit' tam ty dva roky...

Něbylo to tak jednoduche, jak sem se myslil – bo už sem mjel na cestě tu modru knížku, zdravotni odklad ež do řijna! Patřil sem v tym čase pod ostravsku Vojensku spravu a tam sem nikoho něznel. Jeden muj kolega z divadla tam mjel zaměstnanu robu, kera mi po nim dala věděť, že dyž mam ten odklad, tak do řijna mam utrum... A je to v dupě... pravil sem se, dyž v tym přybjehnul zasej ten kolega, že mam v pět hodin odpoledňa dorazit' na Vojensku spravu, že služi jedyn stary podplukovník, že tam mam určitě přyjist' a pod pažu přyněst' kulate razytko - pulitrovu flašku vodky! Tuž sem nělenil, flašu sem kupil rači litrovu a valil tam... Podplukovník zazařil jak slunečko, popad flašu, na notnu chvílu zmizel ve vedlejšim kutlochu. „Tuž ty sy ten umjelec a chtěl byz do Auza? Tuž dobre...“ Buchnul na doklad razytko, podepsal to s tym, že enym do armadniho subora... Ja, ja, „kulate razytko“, to robi divy... Rozlučil sem se jaksepatri z Ostravu, zbalil paru vjegy a hajdy do Prahy...

Lašský král na rozhledně

Chlebovice 14. července 2019 proběhl již 2. ročník setkání s Lašským králem Zdeňou Vilušem Krulikovským a jeho družinou. Věrní Laši doprovázeli krále na horu Kabátici. Cestou spočinuli u sv. Kříže milénia. V blízkosti rozhledny uctili památku na básníka, pohadkáře Františka Lazeckého, kytičkou. Lašský král zazpíval spirituál To já o Pane můj. Poté na rozhledně Panorama zazněla Lašská hymna.

V následném kulturním programu Lašský král vyhlásil poselství lašskému lidu. Promluvily bubny svým magickým hlasem. Byla vyslovená zdravice krajanům Lachům do Ameriky.

Zdravice – „Já, Lašský král Zdeň Viluš Krulikovský a lid lašský ze srdce našeho, zdravíme v daleké Americe, krajany naše blízké, naše rodiny. Zdravíme rodinu Kocichovu z Hustonu v Texasu, rodinu Hale-tovu ze Svatého Luise v Missouri, rodinu Bushovu z Texasu a všechny další.“ Zpívaly se šumné i veselé písničky. Zpestřením programu byli westernoví jezdci z ranče Myšák Palkovice. Závěrem bylo vysloveno blahopřání Karlu Gottovi k jeho významnému životnímu jubileu.

Děkujeme tímto hasičům z Chlebovic za preventivní protipožární hlídku v prostoru rozhledny.

Václav Halat, Chlebovice

PS. Získaná finanční částka z této kulturní akce byla darována nadaci "Dobrý Anděl".

Lašský král s družinou na rozhledně – foto V. Halat

VOZKA Z MORÁVKY

Na Morávce pod Slavičem
švihal vozka koně bičem
popoháněl svoji bryčku
která jela po chodníčku
po klikaté cestě vzhůru
pod stromy jak baldachýny
před zimou co vrhá stíny
slunce a mraky pod oblaky
valí se mlhy že brzy bude sníh
les tak vážně ztich
borovice limba dívá se
jak vozka klimbá
na Morávce pod Slavičem
napadl čerstvý sníh
vozka který probudil se
pohledem svým náhle zjih.

Bohumír Vidura

NA FRÝDECKÉM RYNKU

Běhal chlapec mezi holuby
nevěda že svět je vlastně naruby
na rynku sluncem zalitým
pohybem tak spontánním a střelhitým
ještě ani neví že svět se stále točí
já všiml si že radost ta mu číší z očí.

Oni však netečně sbírali drobty
otírajíc se o sebe ač nemají lokty
ale jen jemně hladkým peřím
a náhle zvedli se během pár vteřin.

Že jaká poselství bůhvíkam odnesou
odlétli ve mžiku a s lehkou noblesou
už neběhá ten chlapec mezi holuby
přesto však svět dál točí se naruby.

Bohumír Vidura

Čím si dovedeš získat publikum? Co je tvou předností, co se ti osvědčilo?

„Doufám, že jsem si publikum získal písněmi. Že si je i chtějí zazpívat, nebo zařvat! A tou předností je bezesporu ukulele. Na tenhle nástroj se všichni dívali skrze prsty, když jsem s ním začínal. A dnes to je obrovská móda!“

Kde všude tě můžeme vidět? Mám na mysli jak na trati, tak na pódiu...

„Jezdím elektrikou na rychlících do Plzně a Jihlavy a teď mě můžete vidět i na rychlíku na Prahu. Řídit vlak je velká zodpovědnost. Na každou lokomotivu jsou zkoušky zvlášť... Pravidelně se ve Frýdku-Místku zúčastňuji známých akcí, jako jsou například: Sweetsen fest, Muzikantské žně, Fajny Festival, adventní trhy. A k tomu ještě tu a tam podnikám koncerty v okolí, např. ve Sviadnově.“

Poměrně nedávno (v r. 2017) ti vyšlo CD s názvem „Sto tisíc slov“. Co důležitého se od té doby ve tvém muzikantském životě ještě odehrálo? Anebo něco chystáš?

V nejbližší době se chystá CD, které jsme nahráli “live” (tzn. na živo) s hosty v Ostravském rozhlase. Doufám, že se do Vánoc CD podaří vydat. Kde se můžeme potkat, pravidelně uveřejňuji na webu www.renesoucek.cz Budu se moc těšit.

Připravila: Radana Šatánková

Muzikál Kubo – lašský král s dcerou. Foto z archívu A. K.

Každý muzikant je zcestovalý a ty, René, dvojnásobně. Jezdíš koncertovat, ale taky řídíš lokomotivu. Kam se rád vracíš?

„Rád se vracím domů do Místku. Ale jak o mně tvrdí můj kolega, co hraje na cajon (hudební nástroj), že už jsem majitel dvou domovů. Letos jsem objevil i Tenerife a tam bych se vrátil rád na delší čas.“

Bavíme se o Fajnem, víš, že Frýdku-Místku se říká taky Lašin?

„O názvu města Lašin vím. A mohlo se jmenovat i jinak, například Stalinov, Leninov a jiné názvy padaly při sjednocení Frýdku s Místkem. Nakonec to vyřešil spojovník.“

Statutární město Frýdek-Místek má právě díky tobě vlastní hymnu. Rada města na svém mimořádném zasedání 6. června 2016 jednomyslně rozhodla, že „populární skladba Fajne-Mjesto místního písničkáře Reného Součka se stane nejen lidovou, ale i oficiální hymnou města.“ Kdy jsi píseň o Fajnem Mjestě složil a tužil jsi, že bude mít takový úspěšný přesah?

„Vůbec jsem to netušil. Pamatuji si, že jsem to napsal v kuchyni na Ostravské jako obyčejnou písničku, kde jsem použil svou oblíbenou ironii a sarkasmus a lidé se v tom začali vidět a hlavně ji začali zpívat. Pak už to šlo docela rychle a nazvali to hymnou a bylo hotovo.“

Co pro tebe znamená být folkařem?

„Především hrát pro lidi. Vesele i smutně, aby si v tom každý našel to své. Cestuji za publikem už hodně let a nevádí mi to. Naopak čerpám inspiraci. A když jdu na pódium, nad ničím vážným nepřemýšlím. Jsem tak nějak přepnutý do módu koncert a žiju jen přítomností.“

Její velká láska jsou Beskydy...

V podzimním čase oslaví své životní jubileum bývalá sekretářka básníka Petra Bezruče paní PhDr. Zdenka Tomášková z Kostelce na Hané.

I když se narodila v Kroměříži, věnovala velkou část života ve společnosti našeho milovaného literáta, který byl přítelem jejich rodičů.

Měl jsem tu čest s ní několikrát v životě spolupracovat na akcích a velmi si vážím jejího kontaktu jak přímého, tak i prostřednictvím vzájemné korespondence.

K prvnímu setkání došlo v září 1952, když jsem jako redaktor závodního časopisu podniku Slezan „Bezručův textilák“ navštívil básníka u příležitosti 85. výročí jeho života. Delegaci našeho podniku tenkrát přivítala tehdy ještě paní Zdeňka Kadlecová s omluvou, že básník nemá rád návštěvy, což byl pro nás textiláky smutný zázitek.

V šedesátých letech jsem založil jako tajemník závodního klubu n. p. Slezan „Kruh přátel Petra Bezruče“, kdy jsme požádali o besedu s touto paní sekretářkou. Odpověděla mi dopisem, ze dne 23. dubna 1968 z jehož vyjímám: „*I přes nedostatek času – vynasnažím se, abych zúčastnila. Vzpomínám si samozřejmě na čilý písemný ruch ještě za života P. B. a na časopi „Bezručův textilák“. Snažím se Vám vyhovět již pro tuto tradici.*“ Beseda proběhla za účasti asi třiceti osob ke spokojenosti všech přítomných.

V osmdesáti letech jsem u příležitosti studentského srazu absolventů Textilní školy v Prostějově, kde jsem za války studoval, jsem paní navštívil v jejím domě v Kostelci na Hané. Zde jsem jí u této příležitosti sdělil svůj záměr uspořádat s ní besedy v básnickové srubu na Ostravici, s čímž souhlasila.

Tento záměr jsem ale uskutečnil až v devadesátých letech v rámci kulturního spolku „Bezručův kraj“. Když 8. září 1996 přišla na první besedu, první dojem byl ten, že řekla: „*Zde ve srubu jsem poprvé od úmrtí Petra Bezruče*“. Tehdy mezi posluchači z Pobeskydí byli ve srubu na Ostravici hosté až Ostravy, Fulneku, Nového Jičína. Tyto besedy se konaly za její přítomnosti i s jejím vyprávěním každoročně až do roku 2011, kdy pro její zdravotní indispozice se již besedy nekonal. Přesto však moje vzájemná korespondence o aktivitě spolku „Bezručův kraj“ trvala dále.

Vilém Vlk

Vzpomínka na osobnost lidové kultury

Když jsem inicioval společenská setkání přátel kultury našeho Pobeskýdí ve srubu Petra Bezruče na Ostravici jako místopředseda výboru občanského sdružení „Bezručův kraj“ ve Frýdku-Místku, ani jsem netušil, jaké osobnosti budou vyprávět své vzpomínky.

Vedle vzácné PhDr. Zdenky Tomáškové, bývalé dlouholeté sekretářky básníka P. Bezruče, to byli ku příkladu hudební skladatel Evžen Zámečník z Brna, docent J. Všetická z Olomouce, profesor J. Slavotínek z Univerzity Palackého v Olomouci a další. V počátku mezi nimi byla i paní Věra Šejvlová z Ostravice.

Psal se rok 1996 a 8. září přivedla paní Věra Šejvlová jako vedoucí kolektiv dívek z národopisného souboru Gruník z této obce. Před vlastním programem se mi svěřila se svými vzpomínkami na Petra Bezruče, když ho potkávala při svých letních návštěvách v Hamrovicích, což je část Ostravice. Podruhé již tento soubor Gruník vystoupil bez ní v básnickově srubu v roce 2000, jak je zachyceno v kronice.

Proč tato vzpomínka na paní Věru Šejvlovou? Protože se narodila před sto lety, a to 15. června 1919 ve Frýdku. Život neměla lehký, jak o tom svědčí dokument ve sbírce „Kdo je kdo“ vydaný v edici občanského sdružení „Bezručův kraj“, konkrétně ve II. díle.

V mládí hodně putovala po Slovensku, kde se udržela lidová kultura živá, plná síly. Lítost, že se doma nic podobného nedochovalo – to byl její podnět pro pátrání téměř archeologické. Na samotách v oblasti horního toku řeky Ostravice – zadního – hraničního hřebene Beskyd a přilehlé části Kysúce se našli pamětníci, nositelé tradiční lidové kultury.

Po všechna tato léta a všech cestách přes gruně a kotáry s Věrou Šejvlovou obětavě putovali prof. František Bonuš z Prahy, dr. Ivo Stolařík a dr. Jarek Gelnar z Ostravy. Hlavní sběr materiálů probíhal v 50. letech minulého století.

Pro Věru Šejvlovou nastala otázka, co s nasbíraným materiálem, se stovkami písní, desítkami tanců i popisem téměř zapomenutého oblečení. Co jiného než uvést zpátky do života po vzoru živých etnických oblastí Slovenska? A tak vznikl jejím přičiněním v roce 1949 na půdě tehdejšího ČSM /Československého svazu mládeže/ v Ostravici soubor Ostravice.

Písničkář RENÉ SOUČEK:

„Fajne-Mjesto vzniklo v kuchyni na ulici Ostravská.“

Se sympatickým autorem folkových písní jsme si povídali o tvorbě, cestování, jeho vztahu k rodnému kraji, ale i o tom, za jakých okolností vznikl v roce 2011 jeho zatím nejznámější hit, který ve Frýdku-Místku zdomácněl. Renému Součkovi se navíc dostalo od města mimořádné pocty – skladba Fajne-Mjesto byla jednomyslně zvolena jako oficiální hymna Frýdku-Místku.

René Souček pendluje mezi Frýdkem-Místkem, kde zapustil kořeny, a Českými Budějovicemi, kde v současné době žije. Narodil se však v Havířově. Pak ho rodiče v peřince přivezli do Frýdku-Místku a celý život bydlel v Místku; ale od 12 do 22 let zase ve Sviadnově. A muzikant Souček dodává: „Měst jsem poznal hodně, jezdil jsem deset let na železniční stavby po celé republice. A cestuji a poznávám města vlastně i když jezdím na koncerty. Přespat kdekoliv u přátel by už teď, myslím, nebyl problém,“ usmívá se. Pojďme se ale vrátit k našemu Frýdku-Místku...

Fajne-Mjesto

Zazpívat lidovku, to každý svede,
okolo Frýdku cestička vede,
na ní prý travička a ta tu jede.
Nikdo není lakomý všichni se dělí,
ze Staříče uhlí, z Nošovic zelí,
ve Fajnym Mjestě jsou lidi veselí,
skvělí.
Dál, dál, dál, dál zůstává best off,
jediné s pomlčkou Fajne Mjesto.
Dál, dál, dál, dál zůstává best off,
jediné s pomlčkou Fajne Mjesto.

Po ránu bývá okno i s plasty,
abys byl po ránu schopný i na styk,
stará ti přinese pod nos dva Rade-
gasty.
I když se zrubeme třeba jak norci,
zvládneme klidně dvojitou porci,
v hloubení důlků jsme tady
ti největší borci

Hned po výplatě je u nás oslava,
Ve Fajném Mjestě zázrak se stává,
z každého starého vola je dojná
kráva.
Ženské by kupovaly furt jenom
šminky,
stačí kus uhlí na oční linky,
roba je od slova robit a ne do vit-
rínky.

Po pátém rumu hned každá je miss
a tulí se k tobě jak Teletubbies,
muzička zabříná reggae a pak to
má říz.
Vidíš to přes sklo růžových brýlí,
písnička se nám ke konci chýlí,
na tváři budeš mít úsměv jak Bud-
ha z Dílí.

Poslední básnička Františky Pituchové

prvnímu pravnučkovi Vojtiškovi, kterého se už nedočkala...

Vitaj maly Vojtišku!
Přeskoč lašske buky
a přijdi se podivat'
na valašske luky!

Tvá Babička

Pohnutá léta 1968 spojená v politice našeho státu s nástupem normalizace, znamenala pro Věru Šejvlovou, rozenou Peškovou, životní zlom v její čínorodé práci. Měla zakázanou jakoukoliv činnost v kultuře v celém Československu a v roce 1972 v rámci politických čistek musela odejít ze svého zaměstnání z ostravské redakce rozhlasu.

Přes výslovný zákaz činnosti našla pochopení u vedení školy a obce na Ostravici a v roce 1981 založila na místní škole dětský národopisný soubor Gruník. Zakládající členové později vyrostli z dětských střevíčků a vznikl velký Gruník. Oba soubory, které Věra Šejvlová vedla až do své smrti, získaly řadu ocenění doma i v zahraničí.

Zemřela 3. března 2004 na Ostravici.

Vilém Vlk

Věra Šejvlová

PhDr. Zdenka Tomášková

Za pár týdnů si budeme připomínat tisíců obětí 2. světové války, které bojovaly proti fašismu. V Moravskoslezském kraji budeme vzpomínat mimo jiné i na letce, kteří se tady narodili. Příště připomeneme třeba navigátora Aloise Vávru z Krmelína.

„Preferovat“ tu nebo onu skupinu válečníků, odbojářů nebo partyzánů samozřejmě nemá smysl. Ale letci jsou výraznější skupinou z více důvodů. Taky v našem Lašsku.

Naši předci včetně příslušníků Obrany národa se od dubna do srpna r. 1939 spolupodíleli na přechodech nebo útěcích letců (okolo 700 mužů!), příslušníků pozemního vojska a civilistů (více než 3000 osob) do Polska. Po vypuknutí války pomáhali v přechodech na Slovensko. Většina mužů pak volila tzv. balkánskou cestu k čs. vojenským jednotkám a do války. Je to popsáno ve stovkách vzpomínek, v literatuře faktu, ve vojenských dokumentech, v románech i na webu. Laši za takovou pomoc platili i svými životy...

Druhým důvodem, proč připomínat zdejší rodáky - letce jsou jejich boje v československých a polských perutích RAF. Zahynulí z československých perutí jsou připomenuti v Příboře, v hale letiště Leoše Janáčka v Mošnově. Všichni rovněž ve svých rodištích.

Třetím důvodem je skutečnost, že do letecké války proti fašismu se zapojili i rodáci, kteří se v říjnu r. 1938 stali polskými státními příslušníky. Po 1. září 1939 byli ve válce zase jako spojenci. Později se spolupodíleli na „záchraně Anglie“. Jejich osudy nebo letecké životopisy nejsou u nás - a k naší obrovské škodě - moc známé. Historiky a publicisty čeká hodně práce. Jsou to ideální témata pro zdejší univerzity a letecké badatele.

Čtvrtým důvodem je to, že tady vrcholila poslední bitva Faitlových stíhačů a Guljaničových bitevníků v Opavsko-ostravské operaci. Umírali a zvítězili společně - se sovětskými letci.

Pátým důvodem, proč píší a mluvím o pietě letců je vlastně otázka. Připomínáme si v kraji dostatečně a úplně rodáky společně se spojenci Brity, Američany a Sověty, kteří v našem kraji zahynuli? Já tvrdím, že tomu tak není. Bez spojenců by to totiž nešlo.

Kdo z poutníků projíždí výše zmíněným Příborem a směřuje okolo snivé Lubiny ke Kopřivnici nebo naopak, tak na Frenštátské ul. míjí jedinečný Památník letců. Do současné podoby byl vybudovaný v r. 2004 zásluhou města Příbor a Svazu letců ČR, pobočka Příbor č. 18 (pobočka nese čestný název plk. JUDr. Ing. Vladimíra Vaňka).

O životě a tvorbě básnířky, autorky lidových písní, sběratelky lid. slovesnosti, interpretky lašského folkloru, výtvarnice, držitelky významných cen, čestné občanky města Frýdlantu nad Ostravicí, která svou tvorbou daleko přesáhla hranice regionu a stala se příkladem tvůrkyně pro jiné. **VYSTAVENY fotografie, sborníky, zpěvníky, korespondence autorky**

Úterý 15. října 2019, 17:30 -- uvádí *Olga SZYMANSKÁ*

Účinkují: LAŠSKÝ KRÁL Zdeňka Viluše I. - Zdeněk Vilém KRULIKOVSKÝ,

Jana FOLDYNOVÁ, Adéla KRULIKOVSKÁ - Jana ZBOŘILOVÁ a další.

Modrý salonek-Městská knihovna, Hlavní 111-112, Frýdek-Místek

Vstupné dobrovolné.

Po skončení oficiální večera následuje přátelské setkání v restauraci

SOKOLÍK ve Frýdku-Místku.

Večer je úvodem k Medailonku Františky Pituchové a

Štěpána Kotka

Cimbálová muzika Kotci z Frýdlantu n. O. zavzpomíná tímto již 8. podzimním medailonkem na svého dlouholetého primáše pana Štěpána Kotka a zároveň na básnířku a lidovou vypravěčku paní Františku Pituchovou.

Janáčkova síň Frýdlant nad Ostravicí--čtvrtek 17. října 2019 od 18.00 hodin.

nikdo nezví, v čem je jeho síla. Tím se provinil mravnímu názoru lidu na krivopřísežníky. Dopustil se přečinu, za který soud lidu žádá smrti. Jeho nepřátelé hledali Jidáše a toho našli v Juráši. Juráš zlákan odměnou, vykonal dílo zhouby.

Ondráš oddán veselí tančil v hostinci „na Husinci“ ve Sviadnově. V radosti a veselosti podal Juráši obušek svůj. Nic netušícímu zlého zasadil Juráš obuškem do hlavy 1. dubna 1715. Tak zahynul lidový hrdina. Tělo jeho bylo ještě po smrti rozčtvrceno a na postrach všem přibito na rozcestí. Ostatní jeho společníci za to, že vykonal dílo zhouby, dostali prý milost.

Ale dlouho se netěšili svému činu. Navrátili se opět ku svému řemeslu loupežnému. Juráši vyplnilo se jeho přání. Stal se náčelníkem „zbojníků“. Byl chycen a praven.

O zpracování a zachycení pověstí o Ondráši pokusili se různí spisovatelé čeští, ale i němečtí a polští. Nejdříve přinesl zprávy o těchto pověstech brněnský Notizenblatt, potom Gwiazdka Cieszyńska, pak spisovatel Dr. František Sláma v pověsti: „Pán Lysé hory“ a „Veselé kousky Ondráše z Janovic“, básník Čeněk Ostravický: „Píseň o Ondrášovi“, vzpomíná jej i pěvec Petr Bezruč ve „Slezských písních“, učitel J. Opěla zpracoval látku o Ondrášovi v divadelní hře: „Ondráš“. Prof. J. Loriš v dramatické hře „Zbojníci“, jenž pojal Ondráše zcela jinak než líčí pověst. O Ondráši byla vydána celá řada větších i menších článků s různými novými přídávky ze života Ondráše a jeho společníků. Ale i písně špalíčkové o Ondráši byly dříve prodávány o pouťích a jarmarcích. Počátkem 19. století kruh pověstí o Ondráši byl tak oblíben, že i malíři zachytili štětcem výjevy ze života Ondrášova, jak ukazuje dodnes zachovaný obraz v městské radnici v Příboře, v Těšíně a jinde.

Těšínský kalendář 1922

Zavolajte mi Ondraša,
ať slyší me učeni,
kere ja mu otěc stary
davam při svym zkončení.

Slyš Ondrašku synku mily,
ty se dobře mjet' buděš,
ty maš srdce jak ten zbujnik,
ty peníze nabuděš!

Všem, kteří se o tento památník zasloužili patří trvalá úcta a dík. Na kuželu nebo „kornoutu“ dominuje MIG-15. Byl to letoun příslušníků 8. stíhacího pluku z Mošnova a je rovněž důkazem tradiční vyspělosti čs. leteckého průmyslu. Na plášti kuželu je 12 jmen zahynulých příslušníků tohoto st. pluku i jména 11 příslušníků 1. dopravního pluku (zahynuli v Hůrce, o památník tam pečují místní spolky a obec Jeseník n.O.). Třetí součástí Památníku je pietní stěna. Je tam 43 jmen rodáků-letců, kteří položili své životy jako příslušníci RAF. Od r. 2015 taky jména šesti rodáků-letců, kteří zahynuli v ilegilitě.

Tento skvostný „krajský“ letecký památník má ale (podle mého názoru) jeden nedostatek – nejsou tam jména 13 rodáků, kteří zahynuli v polských perutích RAF. Je důvodem absence těchto jmen v Příboře to, že zahynuli v oněch polských perutích? Nezapomínáme vlastně my sami Laši na tato válečníky?

Tolik ve stručnosti k pietě letců, které si budeme znovu v r. 2020 taky připomínat.

Pro LD a KVVZ napsal Karel Sýkora, O.-Proskovice

Malé vodní zasnění, zamyšlení a přání

Když jsem připravoval příspěvek do LD o pietě letců v Lašsku nebo v MSK, tak jsem nemohl vynechat zdejší vodní toky. Okolo nich se nacházejí rodiště nebo místa smrti letců, kteří proslavili své obce, země i daleké kraje.

Připomněl jsem snivou Lubinu, která protéká Příborem a denně tam pozdravuje jména rodáků-letců, kteří zahynuli pro naši svobodu. Lubina plyne k naší slezské Matce Odře. Tak já nazývám řeku, která se mi stala životní souputnicí. Otec se narodil na pravém břehu, matka na levém. Kdo spočítá, kolikrát jsem ji překonal?

Lubina splyne s Odrou v Košatce v bezprostřední blízkosti náladové Ondřejnice. Obě tyto říčky jsou zrozeny pod temeny našich bájných hor - Radhoště a Ondřejníku. To jsou pravidelné cíle Lachů.

Matka Odra ale už výše přijala zleva říčky Budišovku, dlouhou Husičku a Bílovku. Zprava taky něžnou Luhu. Spoluvytvářejí ta nejdojemnější místa Oderských vrchů a severního portálu Moravské brány. Kravařsko se tam bezprostředně dotýká moravského Laška. klidu obdivuje celá kulturní a přírodovědná Evropa. Je o něj slušně postaráno zákony, ochranáři i aktivisty. Cyklisté, turisté, rybáři, milenci, ornitologové a jiní se vyžívají okolo Odry a jejích přítoků – všechny mají krásná dívčí jména. Veliké díky za to předkům!

V Proskovicích ještě pokračují, začínají nebo zůstaly ty nejkrásnější meandry Odry. Ten úsek zátočin, vysokých břehů, šterkových prahů a

Z levobřežního Slezska přitékají ještě Polančice, Porubka a první sestra Odry - Opava. Kdo jednou prošel nebo projel kaňonem Moravice (pravý přítok Opavy), ten už nezapomene...

Pár kilometrů za Třebovicemi chvátá do Odry často živá Ostravice se svými přítoky Morávkou a Lučinou. Nazývám ji druhou sestrou Matky Odry. Je to ta skutečná řeka Lachů – na obou jejích březích žijeme od pradávna.

A ta třetí sestra? Je to nádherná Olza nebo Olše s Lomnou a Stonávkou. Za ní je hřeben kopců, který nás zdánlivě od Poláků dělí, ale ve skutečnosti nás s nimi spojuje. Nemůžeme bez sebe být. Tak bylo, je a bude. V dobrém i ve zlém.

Co znamenají pro nás ty řeky a potoky se jmény děvuch a rob? Jsou to rodná místa, dějiny, bohatství, tvrdá dřina i romantika.

V Hukvaldech a Sklenově žije skupina lidí, kterou vede tenista, slévač a turista profesor Tomáš Elbel. Mj. mají skvostného koníčka – k pramenům těch řek a potoků umísťují jejich jmenovky. Je to záslužné a zajímavé. Díky za to, Laši. Okolo Staré Bělé zase patrioti umísťují stará pomístní jména. Některá se vztahují k vodě. Všechno je to dojemné podobně, jakými jsou opravované kříže, studánky nebo odpočívadla. Patří to k našemu Lašsku a k Lachům. Ke Slezsku i k Moravě. Ať je tomu tak pořád.

Karel Sýkora, Proskovice

Skalická Morávka, foto Z. V. Krulíkovský

Věrným společníkem Ondráše byl Juráš, jemuž fantasie dala povahu náhlou, nerozvážnou a sklonnou ke zlému. Většina pověstí klade rodiště Jurášovo do Malenovic ve farnosti borovské, ale podle zpráv starých lidí nedotčených četbou o Ondráši pocházel prý z Turzovky, slovenské horské dědiny, čemuž také nasvědčuje i slovenský kroj, v jakém bývá zobrazován na obrazech ze starší doby.

Ale v pověstech o Ondráši je přeneseno do Slezska mnoho pověstí o slovenském vrstevníku jeho Jánošíkovi. (Nebo také naopak, vždyť Ondráš působil dřív a mnohem déle než Jánošík! Pozn. red.)

Styk podloudníků a obyvatelstva slezského a slovenského v pohraničních Bezkydech byl v minulosti daleko větší, než-li byl v pozdějších dobách.

Ondráš a jeho družina není ničím mimořádným v tehdejších dobách. Takové čtyři loupežníky a podloudných zlodějů nevznikly jen v Bezkydech na Frýdecku, ale i na Valašsku a v sousedním Haliči od hranic slezských až k Zakopanému. Číhaly na kupce a cestující podél hlavních přechodů horských a přepadávaly zámky, dvorce a vesnice na úpatí pohoří. Ale někdy tyto čtyři loupežníky vzrostly početností, uspořádaly se a volily si svého náčelníka. Byl to jen následek tehdejších válek, náboženské nesnášenlivosti a utiskování selského stavu.

Hory byly jejich útočištěm nejbezpečnějším před trestající spravedlností, ale chleba jim nemohly dát. Proto podnikali loupežné výpravy do kraje, vedené často lidmi uprchlými z kraje do hr před zvůli panskou. Bezkydy jsou v 17. a počátkem 18. století jakousi slezskou „Ukrajinou“, velice řídké zalidněnou na svou dobu, kam se přebytek lidu z nížin pomalu začíná usazovati. Právě v těchto hvozdech beskydských hor nalézali loupežníci bezpečné útočiště a podporu lidu na osamělých samotách. Co lehce nabyli loupeží, o to se opět ochotně dělili. Čím kdo z loupežníků byl odvážnější, tím byl obávanější, ale také vzbuzoval důvěru svých soudruhů. Ale při nedostatečné správě bezpečnosti v těchto dobách, rozmohly se často tlupy loupežníků tak, že bezpečnosti v kraji nebylo a města i vrchnosti čas od času se vzchopily, když ho úplně vyhubiti nemohly.

Ondráš historický není ničím jiným než náčelníkem takové čtyři loupežnické v Bezkydech. Ale často mezi loupežníky vznikala závist a spory. Druh druhu hleděl dostati do pasti spravedlnosti. Tak prý i Ondráš zrazen svým přítelem Jurášem, jež lákala odměna vypsána na hlavu Ondrášovu. Ale Ondráš, jak si jej vytvořila fantasie lidu, nesměl býti zahuben svými nepřáteli, kteří byli i nepřáteli lidu. On bohatýr nepřemožitelný, nadaný silou nadpřirozenou, zahubil se sám svou neopatrností. V obušku byl jeho život a síla, ale i osud a smrt. Tajemství této síly nadpřirozené prozradil nejmilejšímu svému příteli Jurášovi ve chvílích radosti a veselosti. Ale porušil tím přísahu, že nikdy

Ondráš z Lysé – bratře Ondro!

Alois Adamus

Těmito slovy oslovil pěvec Petr Bezruč národního hrdinu lašského lidu. Přisvojuje si jej celá severovýchodní Morava a Slezsko až daleko za Ratiboř. Ondráš, toť ztělesněný duch lidu, jako slovenský Jánošík, opředený celou řadou pověstí, k nimž každá dědina přispěla svou hřívou.

Dokud neprolomily kmenové kultury – národní škola a tisk, do té doby kolovaly pověsti o Ondráši, o jeho věrném druhu Juráši a o staré Haně zpod lysé. V nich čerpal lid své vědomosti o svém okolí, v nichž nalézal mravní pravdy a odstrašující příklad zla, v nichž posiloval se na duchu k boji proti panským utlačovatelům, ale ony dodávaly lidu naděje, že ni nezůstane bez odplaty.

Tak si představovalo Ondráše starší pokolení na Těšínsku. On byl středem četných pověstí, z nichž mnohé již zapadly v zapomenutí aneb jsou jen opakováním knižních pověstí o Ondráši. Nejen slovem, ale i písmem a obrazem byly zachycovány výjevy ze života Ondráše a jeho druhů.

Ale veškeré tyto pověsti jsou v odporu proti dějinám. Ondráš je sice osobou historickou, ale činy pověstí neodpovídají ani dost málo pravdě.

Ondráš se narodil 13. listopadu 1680 v Janovicích, malé dědince na úpatí velikánů beskydských, nad nimiž trůní Lysá hora (1325 m) široko daleko viditelná v kraji. Jeho otec Ondřej Šebesta byl majitelem usedlosti (dnes č. 8) a fojtem dědinským. Matka jeho nazývala se Dorothea. Janovice náležely tehdy k farnosti dobrodinské. V dobrodinském kostele byl pokřtěn od faráře P. Adama Maxmiliána Gillina. Kmotry byli při křtu Jura Korbas a Eva Carbolová. Pokřtěn byl na jméno svého otce Ondra, jak praví jeho rodný a křestní list farní matriky dobrodinské.

O další jeho výchově nic nevíme. Byl prý vyslán do školy latinské do Příbora, odkud byl vyloučen pro nepřístojné a rozpustilé chování. Ale i události s hrabětem Pražmou, pánem na Frýdku, jsou dílem lidové fantazie, dílem i umělé. Skrývají se v nich jen odpor lidu proti vrchnosti frýdecké a násilné činy čtyř Ondrášovy. Zdržoval se se svými společníky v horách okolo Lysé, kde prý mu radou byla nápomocna „stará Hana z pod Lysé“, která znala tajné síly přírody a k níž se utíkali všichni, kdož potřebovali pomoci nadpřirozených sil. A stará Hana zpod Lysé pomohla všem utlačovaným, pronásledovaným a sužovaným. Bez nároku na odměnu konala dobro kvůli dobru.

Moja mamka co filozof

Olga Tlučková

Stěžoval se mi pan farař,
jak mě potkol na schodach,
že lude misto kostela
vysiduju v hospodach.

„Vždyť v kostele je tak pěkně,
při hudbě tam zpívají,
proč v té smrduté hospodě
lidé vysedávají?“

Cyrkevňo hudba je vážno
a zpěv tak k rozjimaňu,
v hospodě se prozpěvuje,
že je chuť ku tancovaňu!

A je staro znomo pravda
a žodno smyšleno lež:
veselosť se lubi ľudum,
Panbučkovi isto tež.

V Kani Galilejske Ježiš
prvši zazrak učinil,
přeměnil vodu ve vino,
jak na svadbě s Matku byl.

A něměl nic protiv temu,
že se pilo na radost,
hlavně musi člověk věděť,
kjej přestat' a řeknuť dost'.

Kdyby kostelni přesničky
byly tež tak vesele,
lude namisto v hospodě
seděli by v kostele!

(Z našeho kraja)

5. 7. – vlevo odhalení reliéfu Cyrila a Metoděje L. Halatou a B. Zvadou, vpravo P. Mgr. B. Wojnar při aktu posvěcení, foto V. Kryl

5. 7. lašský král zpívá Cyrilometodějský chorál, foto V. Kryl

5. 7. Odualajne band v akci, foto V. Kryl

5. 7. publikum při posvěcení reliéfu, foto V. Kryl